

F

ictiunea

OPTm

nr. 45, 1 octombrie 2022
Săptămânal de cultură



Emanuela Ilie
ține cursuri de
hermeneutică iar pe
ferestrele amfiteatrului
se vede un tramvai cu
lăcuste, care citesc
despre Hermes.

Zenob

M-am folosit intuitiv de strategia amintirilor complementare.

Director de număr: Doina Ruști

Am fost în juriu

Ligia Pârvulescu

Participarea la un concurs presupune multe emoții, dar și curaj, iar când este vorba despre un concurs literar, aceste lucruri desigur că există – în cazul în care primești un premiu pentru ceea ce ai scris, bucuria este foarte mare. Vorbesc despre bucurie pentru că scriu acum prin prisma propriei experiențe legate de concursul de manuscrise pentru debut în proză *Primul roman*, organizat de editura Litera, concurs în urma căruia, anul trecut, la prima ediție, manuscrisul meu a fost premiat, iar romanul *Translucid* a fost publicat toamna trecută la editura Litera în urma câștigării acestui concurs. Anul acesta am avut onoarea să fac parte, alături de niște oameni minunați, Doina Ruști, Cristina Bogdan și Emanuela Ilie, din juriul celei de-a doua ediții a acestui concurs.

Participarea la jurizare a fost o experiență întregitoare pentru mine, și pe tot parcursul lecturării romanelor selectate m-am bucurat de toate etapele, de data aceasta nu din punctul de vedere al unui participant la concurs, ci ca și membru al juriului. Pot să spun că pentru mine emoțiile au

fost prezente și în această postură, dar în mod diferit, desigur, față de cele pe care le-am avut ca și participant la concursul de anul trecut. Există emoția descoperirii fiecărui manuscris în parte, a cernerii, a alegerii finale, a dialogului cu ceilalți membri ai juriului. A fost o muncă intensă, dar de care m-am bucurat în totalitate – și o alegere dificilă, deoarece au fost multe manuscrise bune și foarte bune înscrise în concurs. Alegerea finală, în consens cu ceilalți membri ai juriului, a fost manuscrisul lui Andrei Ungureanu, *Nașterea eroului*, care a primit premiul I „Primul roman”, acordat anul acesta în cadrul concursului de debut în proză organizat de editura Litera. Un roman puternic, cu mesaj, bine construit și bine articulat, care atinge multe subiecte de actualitate, chiar fierbinți aș putea spune, din domeniul social, politic și economic, scris într-un stil tânăr, alert și care implică total cititorul în desfășurarea acțiunii.

În același timp, am apreciat mult manuscrisul lui Radu Cernătescu, *Căinele Gonfalonierului*, inclusiv prin referințele culturale, care sunt un adevărat festin pentru cititorul avizat, și de



asemenea manuscrisul lui Beatrice Crețu, *Dicționarul depresiilor și disocierilor*, cu multe plonjări în psihologie și cu un stil care ține cititorul conectat la poveste, într-o postură apropiată de cea a unui confesor. În plus, mă bucur că juriul a apreciat și un manuscris care mie îmi este drag, cel al Letiției Despina, care combină poezia cu proza – recunosc că dragostea mea pentru poezie a avut o mare influență în aprecierea acestui manuscris.

Acum, la finalul jurizării, pot spune că această experiență mi-a oferit o viziune întregită asupra participării la un concurs literar și, cunoscând foarte bine bucuria pe care am avut-o în urma primirii acestui premiu anul trecut, nu pot decât să mă bucur alături de Andrei Ungureanu, câștigătorul de anul acesta, și să-l felicit pentru manuscris și pentru curajul participării – și abia aștept să revăd manuscrisul *Nașterea eroului*, de data aceasta în varianta tipărită.

Poeme: Ce citește Mina Decu

patru feluri de întrebuințare a cepei

1. s-a desfăcut la cămașă
a scos ceapa de la piept
și-a început
primele foi murdare de mătase și pământ
sunt trecătorii
le îndepărtează, nu are nevoie de ele
urmează fata de la grădiniță
i-a uitat numele și
n-o poate căuta pe facebook
învelișul ăsta e profesoara
care i-a zis că e făcut pentru eșec
2. tu-ți ceapa mă-tii
nu faci nici cât o ceapă degerată
iar el s-a revoltat și s-a făcut artist
(volum în curs de apariție)

Versiunea integrală online



Cătălina Matei (n. 1988) a absolvit Facultatea de Litere și masteratul de Teoria literaturii și literatură comparată. A debutat în 2014 cu volumul de poezii *Lanul cu sârme întinse*. Cel de-al doilea volum de poezii – *Iubirea pentru morți e cea mai mare* – se află în curs de apariție.

Andrei Velea – *a.normal* Romanul lor, romanul nostru

Flavia Iosef

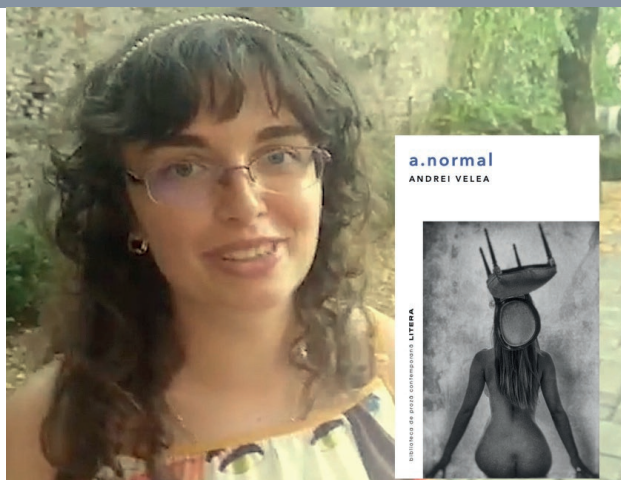
Ce e normal? Cum putem defini anormalul? Iată două întrebări existențiale la care ar trebui poate să ne gândim mai mult.

Andrei Velea ne propune să descoperim împreună raportul dintre aceste două bariere de care ne e atât de ușor să abuzăm. *Un om normal e un om amuzat de glumele convenționale*, perorează cu stoicism Bogdan Alexandru, admirator, de altfel, al stoicilor. Protagonist neconvențional, acest inginer software nu refuză doar masca de erou tipic de roman, ci și glumele mai sus-menționate. Putem, așadar, să considerăm că nu este normal?

Cu siguranță, nu. De ce ar fi anormal un om care se luptă pentru a-și salva căsnicia? Un om care își acceptă defectele cu atâta asumare, încât ne face să-l îndrăgim. Îi îndrăgim umorul constant (*Sunt mai politicos decât atunci când îmi aduce curierul roșiile bio*), dar și stilul intelectual. Nu mulți ar putea pretinde că motivul certurilor conjugale este reprezentat de scrierile lui Carl Rogers.

Da, Bogdan Alexandru este un filosof. Ne uimește în aceeași măsură ca pe Daniela să descoperim că în spatele unui profesionist într-ale tehnicii se află un cititor înrăit al lui Seneca ori al lui Epicet. Până și budismul, cu provocările lui psihologice, își face loc printre preocupările acestui filosof care și-a ratat cariera, spre mirarea aceleiași amante. Despre impresiile soției nici nu mai are rost să vorbim.

Poate că cel mai mare merit al scriitorului ține de histrionismul vocilor narative. Andrei Velea trece cu ușurință de la tonul confesiv masculin la o voce narativă feminină cât se poate de verosimilă, oferind parcă și mai multă complexitate cuvântului empatie. Velea reușește să redea o naratoare autentică, cu o putere sufletească ce transpare din spatele carierei de balerină (la 45 de ani).



Scriitorul face ca întâlnirea celor două caractere puternice să pară firească, fără nevoia unor artificii narrative complicate. Un simplu joc al hazardului de la o lansare de carte este suficient pentru a uni aceste două destine. Faptul că totul se învârtă în jurul cărților nu face decât să sporească farmecul a doi oameni care nu vor să renunțe la fericire. Până și formula „Te iubesc”, atât de clișeizată, capătă farmec în cazul lor, prin renunțarea la verbul cu atât de multe implicații. Un simplu „Te...” este suficient pentru ei și devine suficient și pentru noi, cititorii lor.

Problematica infidelității capătă în romanul *a.normal* o dimensiune ce depășește convențiile: simpla remușcare este înlocuită de rațiunea prin care partenerul infidel caută să-și explice de ce a ajuns să înșele. Faptul că se ajunge la o adevărată ostentație a infidelității pentru a stârni o reacție din partea soțului ne arată că Daniela a aflat deja răspunsul. Nu degeaba afirmă că vede *mai multă viață în tonurile de gri decât în cele de alb și negru*.

Nici Bogdan nu mai acceptă o căsnicie în alb și negru, alături de mult prea ocupata Mădălina, astfel că dorința de redescoperire este mutuală, iar eliberarea este mai gri ca niciodată. Dar nu în sens negativ.

În romanul său, Andrei Velea face ca și referințele culte să fie

agradabile, pentru că le inserează cu naturalețe. Astfel, mai mult decât a încălca firul narativ, acestea îl completează în chip firesc, făcându-ne să ne cufundăm din ce în ce mai tare într-o lectură care ne și binedispune, dar ne și informează despre aspecte la care nici nu ne-am fi gândit (scrierile anarhiștilor ca Naceae, legenda lui Guy Fawkes, „războiul creierelor” lui Strindberg). Cei care nu știu mai nimic despre tantra yoga (subiect care îl pasiona pe Eliade) nici nu își imaginău cât de des se raportau la „moksha” de fiecare dată când se gândeau la ideea de eliberare.

Romanul *a.normal* are puternice conotații erotice, dar viziunea spirituală care li se atribuie pe alocuri ne face să îi redescoperim (încă o dată) pe Bogdan și pe Daniela, iar balanța dintre filosofie și fericirea în căsătorie, stabilită de Bogdan, nu mai pare atât de neobișnuită. Și asta din partea unui om *de nervi și oase*, atât de rațional în meditațiile lui filosofice, care se luptă pentru a putea afirma *Mă simt concret și viu*.

Astfel, ne invită să ne abandonăm în ritmul muzicii trupeii The Doors cu aceeași pasiune cu care Daniela ne arată analogia dintre eșecul ei conjugal și versurile unei anumite melodii de la Pink Floyd. Da, acest roman care le cuprinde pe toate, dar cu măsură, nu putea să omită muzica, un aliat atât de fidel atunci când simțim, ca cele

două personaje, că avem *zâmbetul larg și sufletul mic*.

Scurt, dar atât de adevărat, mai ales pentru cei care știu cum e să faci parte dintr-un cuplu care *conține și diamant, și dinamită*. Mai ales dacă jumătatea care persistă nu este diamantul.

Cea de-a treia voce narativă, care apare atunci când ne așteptam mai puțin, ne propune o incursiune prin viața emigranților sătui de rigorile dictaturii, prin glasul lui Sebastian, plin, fermecător, dar la fel de verosimil ca Bogdan și Daniela. Un alt luptător, pe altă arenă, dar cu aceeași putere, cu același devotament față de libertate, atât de diferit de taciturnul soț al Danielei, *un tablou frumos care nu spune nicio poveste*.

Iată că și jurnalul politic își găsește locul de exprimare în acest roman care ne face să zâmbim și să oftăm în același timp, dându-i dreptate scriitorului care a spus, parcă, povestea noastră, a tuturor.

La urma urmelor, *Anormalul e doar excesul de normalitate*, un păcat de care nu cred că ne putem plânge prea mulți. Din fericire.

Un bărbat însurat, o femeie măritată – o legătură pasională, cu scene hard. Scris cu sinceritate, alert și minimalist în construcție, romanul aduce în prim-plan labilitățile iubirii și zonele alunecoase ale oricărei pasiuni.

Andrei Velea aduce prin acest roman, așa cum spune Doru Căstăian, pe coperta IV, un „spirit ludic, dinamic”, dar și „suflu de conchistador temperat de un melancolic poet”. Cunoscut mai ales prin volumele sale de versuri – *Plaja de la Vadu* (2013), *Benzinăria whiskey* (2017) și *#Agora* (2018), dar mai ales prin cea mai nouă apariție – *Imn tandru pentru dragoste, libertate și distrugere* (2021), Andrei Velea este și unul dintre prozatorii promițători ai ultimei generații.

Andrei Velea – *a. normal*, prefață de Laurențiu-Ciprian Tudor, BPC, Editura LITERA, 2022



Andrei Ungureanu: Starea mea o oglindea, întrucâtva, pe a lui Raskolnikov

Cum am auzit că a luat Premiul I, am și început să caut pe net. Cu surprindere am constatat că publicase o povestire în *Ficțiunea OPTm*, așa că m-am gândit că poate știa și de mine. Mi-am făcut bagajul și-am luat-o spre Muscel. Cum intri în Valea Popii te întâmpină un tip cu șapcă albastră: nu cumva ai venit să-l vezi pe Andrei Ungureanu? Exact așa, te ia la fix, chiar dacă nu ești decât un zenob, cum sunt eu. Știi că a scris un roman, am început eu... Oho, vorbești despre *Nașterea eroului*, presupun?! La Valea Popii l-a citit toată lumea.

Cum ai aflat că ai luat premiu? Ai văzut lista finaliștilor? Te așteptai? Ai avut presimțiri etc

Nu am avut niciun fel de presimțire, surpriza a fost totală. De altfel am ezitat mult înainte de a trimite manuscrisul pentru înscrierea la concurs. Probabil că, dacă aș fi știut că aveam să câștig marele premiu, nu l-aș mai fi trimis. Pe 14 septembrie am văzut, din întâmplare (dădusem like paginii Ficțiunea OPTm atunci când redacția mi-a publicat noua Chindie), că opera mea face parte din lista scurtă a juriului și am început să sper că voi câștiga ceva (dar nu marele premiu, în niciun caz). Am primit apoi un mail scurt de felicitare de la Doina și mi-am dat seama că am câștigat ceva, nu

știam însă ce. Confirmarea a venit printr-un telefon din partea ei.

Povestește-mi cum ai citit un roman uluior.

Când am citit *Crimă și pedeapsă* eram un student sărac care făcea practică în Paris. Se nimerise să fie o perioadă stresantă, eram bolnav, aveam probleme mari cu somnul, starea mea o oglindea, întrucâtva, pe a lui Raskolnikov. Citeam un roman greu, dens, consistent (peste 900 de pagini) și mă chinuiam cu traducerea din rusă în franceză, limbă pe care o stăpânesc bine dar care nu e limba mea maternă. *Crimă și pedeapsă* e un roman halucinant, un roman pe care trebuie să-l meriți iar experiența citirii, grefată și pe situația mea din acel moment, mi-au lăsat o puternică impresie.

Vasăzică ai fost în Franța! Cum ai ajuns acolo?

Am sosit în Franța ca bursier al guvernului francez, după o serie de eforturi și peripeții. Aveam 100 de euro toți banii, prima noapte am dormit-o (dormit e mult spus) pe stradă, lângă Gare de Lyon în Paris. Meritul aparține în primul rând unor oameni, un profesor al Universității „Lucian Blaga” și lectorul francez de la Sibiu, care m-au făcut să înțeleg că puteam mai mult decât credeam în acel moment.

De ce n-ai rămas acolo?

Franța rămâne a doua mea țară, locul unde formarea mea ca

om s-a definitivat și un formidabil accelerator intelectual. A mă stabili însă în Franța presupunea să accept o nouă identitate (Franța este una din puținele țări din Uniunea Europeană care nu recunoaște minoritățile etnice și unde se presupune că, la depunerea jurământului pentru obținerea cetățeniei, ești deja din punct de vedere cultural un francez) și o serie de beneficii și de probleme pe care noul statut mi le-ar fi oferit. M-am întors în România nu pentru că România nu ar avea problemele ei sau pentru că problemele ar fi mai mici (mi-e, de altfel, imposibil să cunatic nivelul dificultăților cu care cele două țări se confruntă), ci pentru că, România fiind țara mea, am fost dispus să-i accept inconvenientele.

Cât de grea este condiția imigrantului? Experiența asta se află la baza romanului *Nașterea eroului*?

Hotărâtoare pentru condiția imigrantului sunt poziția socială și nivelul veniturilor. Săracul rămâne un imigrant, bogatul devine expat. Un foarte bun *punchline* al rapperului francez de origine congoleză Youssoupha spune că: „L'argent fait oublier la race, a Paris un arabe pauvre reste un arabe, un arabe riche ça devient un qatari” – Banii fac uitată rasa, la Paris un arab sărac rămâne un (simplu) arab, un arab bogat devine qatarez. Dincolo de asta, percepția pe care o avem despre propria condiție joacă și ea un rol important. *Nașterea eroului* se inspiră, de departe, din episoade trăite în perioada mea în Franța, dar nu e povestea mea, ci o posibilă poveste a unuia din mulții oameni veniți, la fel ca mine, în Paris în căutarea unei vieți mai bune.

Povestește un moment în care te-a uluit civilizația occidentală.

Cred că unul dintre cele mai șocante momente trăite ”în afară” a fost chiar prima interacțiune cu Franța. La aterizarea pe aeroportul low-cost Paris Beauvais, în 2012, am fost șocat să văd patrula de soldați înarmați până-n dinți, supraveghind atent fluxul de călători. Până atunci eu mai văzusem pistoale mitralieră doar în filme. Era în contextul diverselor atente teroriste care au însângerat Franța. M-am întrebat atunci dacă nu cumva greșisem destinație și ajunseseam într-o altă țară.

Care este mâncarea ta preferată?

Sunt ceea ce se cheamă un oportunivor, mănânc orice se nimereste, pe principiul reducerilor. Pot să fac un fel de mâncare corect din orice combinație de ingrediente uitate prin frigider/dulap. Grăsimea și prăjeala nu-mi plac, senzația de uleiuri pe degete mă scârbește. Nu pot însă să rezist dulciurilor. Când locuiam în Franța și mă întorceam acasă mâncam de fiecare dată covrigi clasici, cu sare, și mici de lângă casă.

Șepci/pălării/fără?

Nu port nimic.

Ce imagine îți vine în minte când te gândești la Valea Popii?

Valea Popii este locul unde, în copilărie, zilele aveau mai mult de 30 de ore și o cupolă magică invizibilă împiedica orice rău sau îngrijorare din exterior să pătrundă.

Continuare în versiunea online

Amintiri complementare

Emanuela Ilie

De fiecare dată când am fost determinată de varii factori să mă întorc în copilărie, m-am folosit, mai întâi intuitiv, apoi lucid, de exact aceeași strategie, a amintirilor complementare, proiectate pe o suprafață din păcate mai mult întunecată.

Sau, ca să fiu mai exactă, de cele mai multe ori pictată în tușe atât de închise, încât orice provocare a revederii lor îmi producea, aproape fără excepție, redeschiderea unor răni pe care le credeam cicatrizate.

Pe măsură ce au trecut anii (ca să nu zic deceniile) și s-au cumulat

lecturile (mai ales cele despre psihopatologia traumei – care îmi sunt necesare, în treacăt fie spus, și pentru cartea în lucru, cea despre confesiunile feminine de criză radicală, ușor de inclus în așa-numitele *cancer narratives*), am înțeles însă foarte bine de ce este, totuși,

nevoie să nu îți blochezi amintirile dureroase. Sau de ce, în timp, detaliile lor nu se estompează, ci, dimpotrivă, se profilează și mai clar, mai ales după ce înțelegi cu adevărat legătura dintre „curajul de a deschide secretele teribile”, acceptare și capacitatea de reziliență.

Despre madlene și alte sinestezii

Vera Baci

Prima dată când am auzit de moarte a fost pe la 5-6 ani. Atunci am înțeles că nu e cineva anume, nu are un chip, ci mai multe, că ia chipul unor oameni. Totuși mi se părea că numai al anumitor oameni, cum ar fi chipul lui Onel, copilul de câteva luni al unei rude îndepărtate sau al Dădicăi, cum îi spuneau toți în familie, sau al Frusunei. Mi se părea că numai anumiți oameni erau predestinați morții. Mă uitam după aceea cu aviditate la fotografiile lor și aveam confirmarea post-factum că moartea pălăia în ochii lor încă din timpul vieții, umbrele și licăririle palide din fotografiile alb-negru nu te puteau înșela. Erau bineînțeles persoane care n-ar fi putut avea niciodată legătură cu moartea, care trebuiau să trăiască veșnic: mama, tata, mătușa Maria și unchiul Vasile și mai mulți, nici cu mine sau cu prietenii și verișorii mei moartea nu avea nicio treabă, practic nu exista.

Ziua în care a fost înmormântat Onel s-a fixat în mintea mea și a rămas un reper pentru vârsta aia incertă. De atunci, păstrez amintirea unor senzații, căci la eveniment n-au participat numai adulții, ci au fost părtași și copiii, de parcă trebuia să suplinim noi copilăria netrăită a defunctului. Îmi amintesc că eram îmbrăcată în rochița cu buline și guler alb, aveam pantofi de lac și șosete trei sferturi, motiv pentru care starea mea era una de jubilație. Eram în miezul unui eveniment important și aveam un rol al meu alături de Eugen, Marinela și ceilalți copii. Mama copilului, tanti Geta, mă



asezase de o parte a micului coșciug, ținând în mâini o coroană din crizanteme albe. De partea cealaltă era alt copil, nu-mi mai amintesc cine, știu că eram în curte, era cald încă afară și stând acolo atât cât a durat ceremonia, după ce se cam terminaseră schimonoselile celor care treceau să-și exprime durerea, mai degrabă compasiunea față de părinți, începusem să mă plictisesc. Îmi amintesc ochii adânciți în orbite, niște ochi care nu aveau să mai privească vreodată, gurița mică, vineție, ca și când ar fi fost dat cu albastru de metil, era ca o păpușă stranie, încrămențită între dantelele ce serveau drept pânzuială, pânza cu care erau acoperiți toți morții. Un mort micuț, ca un accident, un rebuț în evoluția firească a vieții.

Mă uit la pozele făcute în acele momente – de cine, nu știu – cu mine și încă o fetiță, așezate de o parte și de alta a coșciugului. Eram așezate pe niște scaune, astfel încât să fim la nivelul catafalcului improvizat. Cineva îmi pusese pe cap un batic negru de mătase, mult

prea mare pentru mine, capetele baticului treceau de tivul rochiței. Mă uit la poze și-mi amintesc senzațiile de atunci. Stăteam crispată, mă dureau picioarele cum stăteam încordată pe scaunul ăla și-mi era frică să mă reazem de zidul casei pe care-l aveam în spate, să nu mă dezechilibrez, mâinile îmi amorțiseră pe tije florilor strânse laolaltă, îmi transpirau și așa fi vrut să mă dea jos cineva de acolo.

A doua oară când m-am aflat în preajma morții eram mai mare, aveam, cred, 12 – 13 ani și mă învârteam în jurul persoanelor adulte, începusem să privesc lumea, s-o adulmec, să păstrez mirosurile ei. Moartea era tot așa o problemă a unora, dar și un spectacol, o desfășurare umană. Veneau rudele din toate părțile, ocazie cu care le și întâlneai pe unele pentru prima dată, noaptea cei mai bătrâni păzeau mortul cu lumânările aprinse, povesteau despre viața lui, despre întâmplările petrecute împreună, iar cei mai tineri trebăluiau, pregăteau mâncărurile care urmau să fie servite

de sufletul mortului, fierbeau grăul de colivă, povesteau, își aminteau, uitau că momentul nu este unul fericit și își făceau planuri, glumeau, râdeau, firesc, întocmai ca la orice prilej în care se întâmpla să fie laolaltă. Dădica murise de bătrânețe, căci nimeni n-o duse la vreun doctor, ar fi fost inutil din moment ce femeia înăsprită de viață se așezase să moară, pur și simplu îi venise ceasul.

Așa era atunci. Când le venea timpul la fiecare, având tot felul de semne – poate o bubă care nu se mai vindeca, poate oboseala care-i făcea să renunțe la tot, să nu le mai pese de forfota din jurul lor – se așezau să moară. Era un fel de procedură, în caz de moarte naturală, ce nu trebuia perturbată, trebuia să-și urmeze cursul. Se mai întâmpla să fie perturbată de vreunul din ai casei care se apuca să plângă, să strige, să-l interogheze pe Dumnezeu și alte lucruri de genul acesta, dar nu făcea decât „să-l întoarcă”, să deturneze pentru un timp decizia celui care se poziționase pe calea fără întoarcere. Despre Dădica nu-mi amintesc mai nimic, știu doar că era bătrână (probabil peste 70 de ani, căci rar auzai pe-atunci de cineva care să fi depășit 80), nu fusese niciodată căsătorită, deci nu avea copii, singurele rude erau niște nepoți care o îngrijiseră la bătrânețe după ce le lăsase prin testament tot ceea ce avea, adică pământul din câmp, casa și sferturile de aur din urechi de care nu se despărțise decât odată cu moartea.

Continuare în versiunea online

Cea mai tristă pasăre

Flavia Iosef

Oare chiar știm totul despre cel de-al Doilea Război Mondial? Kristin Hannah ne demonstrează că nu. Am mai citit mărturii despre ororile celor două conflagrații mondiale, dar romanul *Privighetoarea* reconfigurează înțelesul cuvântului „oroare”. Fără a insista asupra detaliului violent până la iritare, se axează mai degrabă asupra faptelor privite în ochi, cu tot realismul lor.

Vianne și Isabelle sunt surori, dar viețile lor nu puteau fi mai diferite. În timp ce una se sacrifică pentru copii evrei, făcând din propria casă un orfelinat primitiv, cealaltă arată măiestria unei spioane extrem de inteligente, meritând pe deplin numele de cod „Privighetoarea”. Cântul ei, însă, nici că putea fi mai trist...

Kristin Hannah, păstrătoare a tainelor multor „locatari”

ai lagărelor de concentrare, se transformă în portavocea lor și ne face să ne întoarcem în timp, în perioada anilor 1939-1945. În acel timp în care orice întâlnire cu un soldat neamț putea reprezenta sfârșitul. În acel timp în care zâmbetul, biletul de trecere spre următorul nimb al aceluia Infern cât se poate de real, a devenit prețul cel mai greu care trebuia plătit. Fără el, deranjai prin simpla apariție, chiar dacă tu te aflai la tine acasă, iar ei erau invadatorii.

În ciuda eforturilor ei supraomenești, Isabelle nu s-a îndoit niciodată de faptul că lupta ei nu era în zadar, așa că nici noi nu avem voie să ne îndoim, deși o vedem cum se chinuiește. Cum își sacrifică tinerețea. Frumusețea. Sănătatea. Dar perseverează și nu renunță să se autoîncurajeze, chiar dacă simțea că fiecare tranșee pe care o făcea prin zăpadă, înhămată

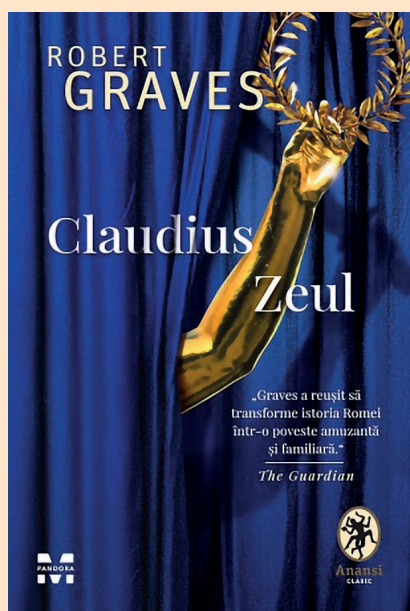
efectiv la un jug, în ciuda faptului că era femeie, avea să fie ultima.

Din fericire, nu a fost și tot din fericire, posteritatea nu a trădat-o, amintindu-și peste ani, prin glasul unor supraviețuitori ca Vianne, de toate Privighetorile care au salvat atâtea soldați, chiar cu prețul vieții unora dintre inamici.

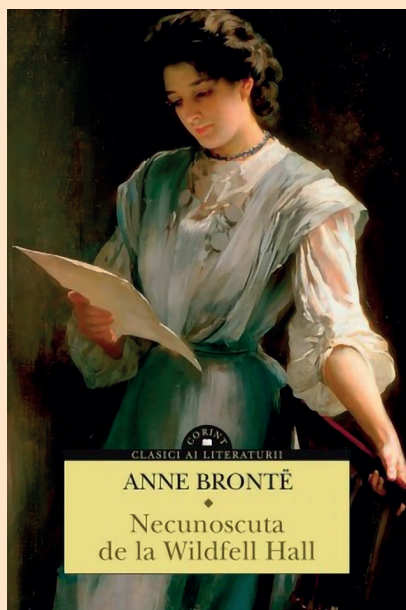
Astfel, *Privighetoarea* lasă puțin în urmă simbolistica obișnuită, de vestitoare a primăverii, dar nu renunță de tot la ea, deși cântul ei a răsunat cu atâtea tristețe în ecourile lui Isabelle Mauriac alias Juliette Gervaise. E-ro-i-nă.



Reeditări



Reeditarea romanului istoric *Eu Claudius, împărat*, cu titlul *Claudius Zeul*, readuce în atenție istoria Romei.



Necunoscuta de la Wildfell Hall este o carte de referință pentru proza cu problematică feminină



Crimă și pedeapsă, unul dintre cele mai cunoscute romane ale lumii, într-o ediție specială.

Interviu de lectură cu Luiza Negură: *Dragostea când te doare*



A consemnat Ciprian Handru

Vorbim despre povestiri! Dragă Luiza, spune-mi de ce ai ales proza scurtă?

M-a atras titlul volumului (apărut la Litera, în BPC, 2022 cu o prefață consistentă de Iulia Micu)

Relatează o scenă care ți-a rămas în minte (dintr-una din povestiri)

Spre finalul povestirii lui Liviu G. Stan, *Crăpătura*, naratorul-personaj descoperă, cu multă uimire, condiția fizică aparte a Luizei: exocardia. Instinctul sexual este anulat brusc, iar textul angajează o altă voce naratorială, mult mai matură, capabilă să prețuiască experiența iubirii. Fascinația pentru organul care palpită, reunind în structura sa fiziologicul și afectul, determină apropierea fizică dintre cei doi, într-o îmbrățișare pusă chiar sub lupa unui microscop simbolic. Bătăile inimii reverberează în realitatea intimității nedisimulate, amuțind lumea „într-o pauză tainică”. Această scenă concentrează întreg demersul creator, dând măsura adevăratului scop al vieții, acela de a fi fericiți.

În care dintre întâmplări, gesturi te-ai regăsit?

Cred că un mare plus al volumului este acela că oferă experiențe și senzații atât de diverse, încât, la finalul lecturii, îți este imposibil să nu te recunoști măcar în câteva

dintre ipostazele propuse, fie că este vorba despre dorința de a descoperi iubirea sau despre lipsa ei, care copleșește ființa. În cazul meu, răspunsul se pliază mai degrabă pe întrebarea „În care dintre întâmplări, gesturi nu te-ai regăsit?” E greu, dacă nu chiar imposibil, să trăiești într-o lume în care iubirea se cumpără, se demonetizează, fiind înlocuită cu sexualitatea agasantă, nu provocatoare, ci înjositoare. Cred că dragostea trebuie să își păstreze valoarea, să înobileze, să te facă mai bun, chiar dacă pentru asta e nevoie de suferință.

Există un personaj despre care ți-ar fi plăcut să știi mai mult?

Mesajul, textul semnat de Dorian Dron, o aduce în atenție pe Anda, o tânără devenită victimă-simbol a luptei pentru libertate într-o lume aflată în pragul anarhiei. Protagonista „se prăbușește” pe eșafodajul realității distopice prin poziția sa fermă privind limitarea drepturilor și a libertăților civice. Deși evoluția sa în cadrul narațiunii este una rapidă, cred că personajul are foarte multe de spus. Tocmai de aceea, mi-ar fi plăcut să fi avut acces la o reprezentare caracterologică mai extinsă, pentru că Anda apare doar ca o voce. Cu siguranță, dincolo de mesajul pe care îl poartă, eroina are o poveste de viață proprie, deloc de neglijat în raportul dintre text și cititor.

În cazul unor texte mi-a plăcut stilul fluid, iar în cazul altora,

caracterul fragmentar. Totuși, în egală măsură, am apreciat suprapunerea/alternarea de planuri temporale, concentrarea tramei în partea finală a povestirii, prin oferirea unei false mize textuale, relativizarea mărcilor narativității în favoarea construcției episodice, finalul construit în complicitate cu cititorul, intertextualitatea, jocul de perspective/de voci narative ș.a.

Pe care dintre scriitorii volumului îi citeșezi anterior și care au ajuns la tine doar prin această lectură?

Dacă pe unii dintre autori îi cunoscusem prin lecturi anterioare (Doina Ruști, Liviu G. Stan, Allex Trușcă, Radu Aldulescu, Ligia Pârvolescu, Radu Găvan, Florin Spătaru, Dan Sociu, Radu Aldulescu – ordinea numirii lor este pur întâmplătoare!), am avut surpriza de a descoperi în acest volum voci pline de forță, gata să pornească pe drumul lung al devenirii scriitoricești sau să își consolideze condiția de creatori. M-am bucurat, așadar, de întâlnirea ficțională cu Irina Georgescu Groza, cu Laura Sorin, cu Dorian Dron ori cu Cosmin Leucuța, numind doar câțiva dintre acești autori.

Îți place ideea unui volum colectiv, cu povestiri scrise special pentru acest volum? Mai mult decât un roman?

Ideea unui astfel de volum colectiv este una interesantă,

mai ales într-o piață de carte aflată într-o continuă mișcare. Literatura contemporană ajunge, cu siguranță, mai ușor la cititor, deschizând calea spre noi experiențe de lectură. Nu cred că e neapărat potrivită comparația cu ideea de roman, pentru că fiecare creație se construiește diferit, de la tehnică și până la proiectarea mesajului. Romanul propune o anumită grilă de receptare, tocmai prin plasarea cititorului la intersecția constantă dintre planul orizontal al desfășurării narative și cel vertical corespunzător semnificațiilor. Un volum colectiv, cu tematică dată, urmărește întâi planul dezvoltării orizontale, simulând deschiderea treptată a unui evantai, pentru ca abia apoi să descopere dimensiunea intimă, prin transformarea fiecărei povestiri într-o reflexie a temei. În cazul de față, dragostea și plăcerea pentru lectură merg mână în mână, mizând pe o linie de forță, dincolo de care se construiește fiecare iubire ca o posibilitate a existenței.

Ce temă ar fi de interes pentru următoarea carte colectivă a Bibliotecii de Proză Contemporană?

Poate un volum care să reunească interviuri imaginare cu autorii preferați ori cu personajele preferate. Dreptul la replică este totuși garantat în societatea de astăzi! (Chiar dacă este vorba de personaje literare!)

Misterioasa clientă

Issabela Cotelin

— Bună ziua, vă rog, aș vrea să cumpăr un vis.

Bătrânul negustor o privi calm pe femeia din fața sa. Încă îi mai cântărea, din obișnuință, pe cei ce-i treceau pragul.

Cel puțin nu era o adolescentă. Obosise oarecum de graba – da, i-ar zice mai repede grabă, decât superficialitate – celor tineri. El trata pe oricine și de fiecare dată foarte serios, deși nu mai avea demult magazinul uriaș, mustind de visuri, de la început. Nimeni nu-i luase locul în comerțul respectiv și bătrânul știa asta – nu de concurență se temea. Dacă s-ar fi temut de ceva, ceva-ul acela ar fi fost numai propriul vis cu care pornise cândva afacerea.

Femeia părea în plinătatea vârstei. O doamnă înaltă, subțire, dar deloc firavă, îmbrăcată într-un taior alb, cambrat, de calitate și o fustă conică, ușor peste genunchi. Părul de culoarea soarelui în amurg, ochii pătrunzători, dar liniștiți, luând nuanța luminii în care se uita și gura, conturată parcă numai pentru cuvinte hotărâte, completau silueta misterioasei cliente, care-l derută o clipă, doar o clipă, pe bătrânul ce văzuse de toate. Dacă era cumva un cumpărător sub acoperire, trimis de... În clipa următoare scutură din umeri. Imposibil, nu-l mai controlase nimeni de veacuri, își răspundea singur năstrușnicei idei.

Era doar o altă femeie care venise să cumpere un vis.

— Bună ziua, doamna mea, i se adresă într-un târziu, plăcut, totuși, impresionat de faptul că femeia nu-i făcuse capul calendar cu diverse, așteptându-și cuminte evaluarea. Dacă-mi permiteți o sugestie, aș...

— Sigur, răspunse ea, derutându-l pe negustor cu întreruperea. Mă iertați că intervin, dar sunt puțin surprinsă că n-aveți curiozitatea să vedeți mai întâi ce vis mă interesează.

— Curiozități am avut des-tule, acum am doar experiență, oftă bătrânul din rărunchi, cu un zâmbet inefabil, ce-i dădu femeii încredere pe loc, deși era clar că



venise deja cu acest sentiment la magazin. Sugestia mea, doamnă, înainte de a ști ce vis doriți, era doar aceea ca, în loc de cumpărare, să-l închiriați. Pentru început.

Femeia îl privi mirată. Negustorul, ca să aplaneze șocul ineditelor propuneri, îi făcu semn să ia loc pe unul dintre cele două fotolii comode din încăperea.

— Nu m-am gândit nicio clipă..., ezită ea, rămânând în picioare. Ar fi prima oară. Care-ar fi avantajele, în acest caz?

— Doamna mea, simplu. Prețul...

— Oh, vă rog, nu e vorba de bani. Dau oricât, dacă...

— Dacă...?

— Dacă e în stare impecabilă de funcțiune!

— Păi vedeți? Aici e buba. Eu le vând, de când am magazinul, în ambalaj original, nou-nouțe și oamenii le fac praf de cele mai

multe ori, apoi revin și dau toată vina pe mine, acuzându-mă mereu că-i păcălesc. Deși sunt un negustor cinstit. Dacă nu eram, n-aș mai fi avut magazinul ăsta demult.

— Înțeleg...

— Uneori habar n-au ce vor și-atunci se prefac că îmi cer sfatul. Și, deși m-am implicat în toate alegerile pe care le-au făcut aici, în camera asta, din locul unde stați și dumneavoastră acum, tot n-a ieșit bine. Așa că am înființat, mai nou, acest serviciu de închiriere. Tot spre binele visurilor.

— Și faceți, tot mai nou, sugestia asta oricui? Zâmbi subtil doamna elegantă.

— Nu neapărat, răspunse bătrânul pe gânduri, cu aerul că nu-și pusese până acum această întrebare. Și nu de bani e vorba, mai adăugă el, în încercarea de a trage cât se poate de clipele dinaintea tranzacției. Aveți

dreptate. Nici la mine nu e vorba de bani decât aparent.

Frânturi din gesturile și inflexiunile femeii îi tot aduceau aminte de cineva sau ceva cunoscut, dar nu-și putea da seama de unde. S-o mai fi văzut când era copilă? Să fie ruda cuiva cunoscut și, iată, uitat chiar și de el, care era atât de mândru că le știe pe toate?

— Par eu să nu mă pot descurca cu un vis sau să vă acuz de ceva ulterior? continuă frumoasa doamnă, cu un glas ce nu părea să-și fi pierdut răbdarea.

— Nu, nici asta, nici pome-neală, vă cer scuze dacă așa a sunat. Nu, doamna mea, pur și simplu...

— Vă rog..., insistă cald doamna între două vârste. Mi se pare corect să-mi spuneți motivul adevărat al sugestiei.

— Pur și simplu aș vrea să vă scutesc de posibilele dezamăgiri, în cazul în care se vor întâmpla lucruri neprevăzute pe parcurs. Știți, dacă-l închiriați, rodajul se desfășoară în siguranță. Am o echipă de mecanici gata în orice moment de intervenții și, după perioada de probă, în care eu voi constata că-l utilizați la reala lui valoare, iar dumneavoastră veți fi mulțumită de rezultatele preliminare, va fi al dumneavoastră pentru totdeauna. Reparația intră în costul... Oh, dar am uitat că nu de bani e vorba, surăse mucalit bătrânul.

Doamna în alb îl privi în ochi pe bătrân și se lăsă, în cele din urmă, sub privirea lui, în scoica moale a fotoliului mai apropiat, semn că acceptă negocierea. Negustorul observă în treacăt că nu se grăbise să-și pună picior peste picior, chipurile ca să-l intimideze. Le aliniase liniștite unul lângă altul, deși tipau să iasă de sub fusta mulată, iar mâinile și le împreunase în poală, ca sub o bancă de școală imaginară, a rugămintei mută. O femeie frumoasă care nu-și etalează ostentativ calitățile fizice, mormăi el, răsucindu-și barba sură.

Versiunea integrală online

O țară ruptă din fantastic

Daniela Petrosel

Azi, o antologie de proză fantastică românească interesează, în primul rând, ca document imagologic. Ce anume structurează și dă substanță unui spațiu simultan liber, dar și delimitat, inclusiv etnic și psihonetnic? Cum arată România, cu frustrările, dorințele și obsesiile ei, în scenariile alternative ale prozei fantastice? Fantasticul nu trăiește sub constrângeri (căci pare spațiul absolut al libertății), cu atât mai puțin sub cele ale naționalului. Și totuși, autorii ce publică în volumul supus (sau stăpân) acum analizei dovedesc, poate, o astfel de sensibilitate. E vorba despre volumul *Treisprezece. Proză fantastică*, prefată de Andreea Apostu, Editura Litera, București, 2021, ce reunește texte semnate de: Doina Ruști, Pavel Nedelcu, Bogdan Răileanu, Iulia Micu, Lucian Mindruță, Mihai Ene, Cosmin Leucuța, Tudor Ganea, Alex Trușcă, Mihail Victus, Octavian Soviany, Iulia Pană și Radu Găvan. Cu un singur autor român ar fi fost riscantă o abordare de acest tip, dar cu treisprezece, norocul surăde clar interpretării.

Nu cred că aș fi ales această cheie de lectură pentru prezentul volum dacă, de la înălțimea orgolioasă a literaturii occidentale, cineva nu ar fi exclamat: *Ia te uită, se mai scrie proză fantastică românească!* Într-o lume a luptei împotriva clișeeilor, clișeele sunt încă la mare cinste. Or, încă se scrie proză fantastică românească, și tocmai românitatea mai mult sau mai puțin deghizată a acestei proze ne interesează aici. Știm că o lectură în această cheie riscă să vadă tezism unde acesta nu este, să fie împotriva trendurilor globalizante și, în cele din urmă, posibil împotriva spiritului universal al fantasticului; dar totuși, categoria estetică a *fantasticului* e captivantă tocmai prin faptul că este și produsul unui tip anume de sistem social pe care îl reflectă și prin ale cărui stranii ramificații se reflectă. Și în acest volum, fantasticul nu e doar gratuit, rod al unei imaginații debordante ce



refuză prizonieratul unui timp și al unui spațiu clar definite, nefiind doar ușor recognoscibil prin teme și tehnici devoalate de teoreticienii lui. El este, în aceeași măsură, un instrument activ al meditației sociale. Iar în acest context, capacitatea de a proiecta frustrările unui spațiu, cum altfel decât mioritic, de a scoate, poate, la iveală schelete ascunse în dulpuri naționale, merită investigată. Mai mult, prelungind ludicul și îmblânzind fantasticul, poate merită căutate posibile răspunsuri la întrebări precum: cine și cum suntem noi inclusiv din punct de vedere fantastic? Pe cât posibil, vom evita totuși capcana descrișă, cu umor și inteligență fină, de Peter Ackroyd în *Documentele lui Platon*, unde societatea americană a secolului al XIX-lea e reconstituită de viitorime din nuvelele fantastice ale lui E.A. Poe.

Cele șaisprezece povești din volum plutesc deasupra Bucureștiului și a României purtând miresme cunoscute sau absolut noi. Plutesc unite de privirea înțeleaptă a Atiniei, căci cele nouă vieți pisicești ale ei – multiplicare de și mai numeroasele vieți livrești ale autoarei sale, Doina Ruști – au învățat-o cum să pună în greu cuantificabile dialoguri *ochii de ambră perfidă* cu *ochii de ametist*

infinit, privirea necesar duplicitară a scriitorului/scriitoarei cu cea aparent nevinovată a cititorului. Pe acest schimb de priviri vizibil complice, se înșiră povești felurite, pigmentate de umor, ironie, meta-textualitate sau în notele unei deziluzii fără de speranță. Prin aceste povești, sub pretextul îndepărtării în timp și spațiu, România actuală – sau cea eternă – ni se revelă în toată splendoarea și hidoșenia ei. O Românie simbolic redusă la o casă, a cărei istorie capătă proporții naționale, cum se întâmplă în textul Iuliei Micu, *Strada Luminii Nr. 2A*. E aici un fantastic insinuant, omniprezent, ce scapă din chingile unei explicații raționale, căci, în cele din urmă, misterele unei lumi sau ale unor identități nu se lasă citite de orice neofit. Abil deconstructat prin fuziunea timpilor și a spațiilor, prin glisări ale personajelor de la o vârstă la alta, textul se construiește prin deconstrucții sistematice ale universurilor recent coagulate, prin rearanjări succesive ce-l duc într-o salutară zonă de indeterminare. Lume în lume, casă în casă, o Matrioșka ce, înainte de a deveni imagine iconică a esteticii Postmodernismului, se rătăcise deja prin labirintul jocurilor cu spațiul ale literaturii fantastice.

Pe același principiu al suprapunerilor temporale se

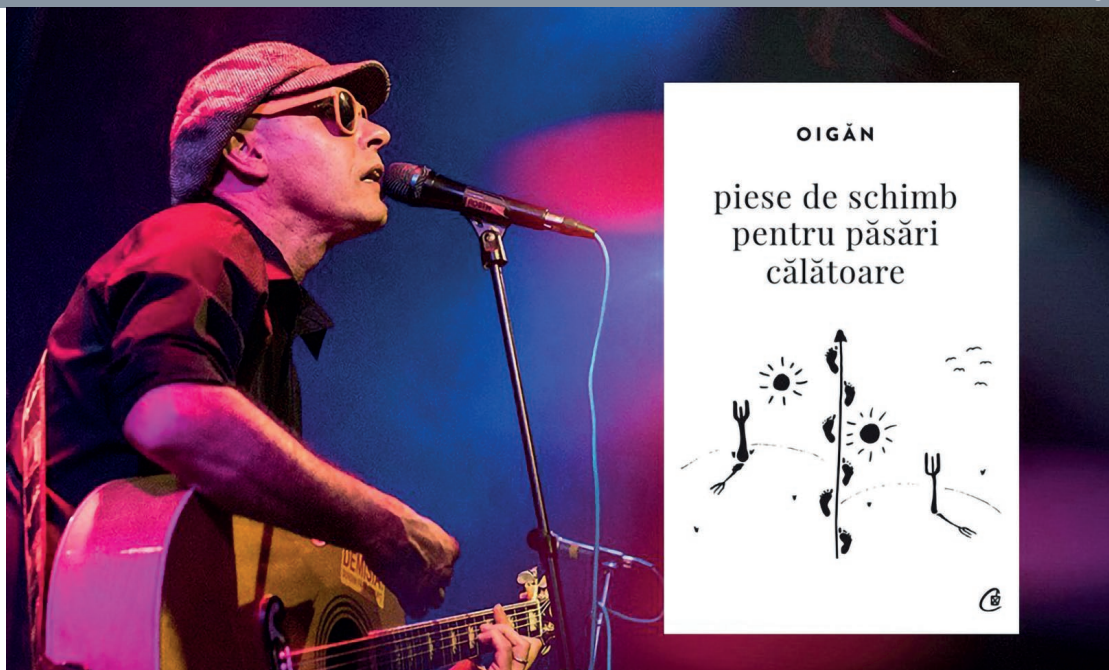
structurează și textul lui Mihai Ene, *Între secole*. Cele două enunțuri ce deschid și, respectiv, închid seria de întâmplări ale lui Andrei/Samuel Fischer, *Măine va fi ieri* și *Iar mâine e aproape ieri*, aglutinează secole, unite de coplesitorul op al lui Thomas Mann, *Casa Brudenbrook*. Fantasticul tulbură pentru că jonglează cu certitudinile și demonstrează fragilitatea realității. Deconstructurând-o în serii de acțiuni aparent nesemnificative, fantasticul relativizează istoria, lansând posibilitatea unor alternative. Dar dacă faimosul editor nu ar fi publicat opera lui Thomas Mann? Și nu caracterul particular al cazului interesează, ci amenințarea gnoseologică asociată, ce tulbură orice trăitor într-o lume considerată reală. Inclusiv aici rezidă seducția fantasticului, ce despice realul și lasă mult prea cartezianul cititor victimă unor situații pe care nu știe să le gestioneze. Sfidând tirania logicii, fantasticul ridică întrebări asupra solidității și relevanței certitudinilor noastre.

Se disting în volum niveluri diferite, nu doar de realitate, așa cum îi stă bine fantasticului, ci și de uzitare a ingredientelor asociate fantasticului: lumi fantastice, evenimente și obiecte fantastice, sau doar tehnici specifice imaginarului literaturii fantastice, discret folosite. Nu în cele din urmă, cum este cazul textului lui Pavel Nedelcu, *Buchete urbane*, resorturile scriiturii înseși se contaminatează de ezitarea ce nu mai este doar a cititorului, ci și a naratorului. Abandonându-și, într-un fel, lumea și personajele, povestitorul își admiră volutele narative alimentate de încărcătura stilistică a viitorului anterior: „Soarele va fi dispărut de mult și piatra pe care va sta doamna Maria va fi rece” (p. 44). Un timp viitor a cărui prezență suspendă narațiunea, disipând nu doar realul, ci și ficționalul, iar breșa înghite simultan istorie și diegeză. E, poate, un fantastic întors asupra lui însuși, experimentând o nouă vârstă.

Versiunea integrală online

Oigă – muzica și poezia

Andrei Velea



Oigă e poet pe bune! Poate că unora, care n-au citit „piese de schimb pentru păsări călătoare“ (ed. Curtea Veche Publishing, 2021), nu le e clar dacă e textier pentru vreo formație rock sau pentru propriile show-uri de muzică. Este și astea, da, este și chitarist, performer, dar e și un poet veritabil. Am citit cartea cu o deosebită încântare, recunoscând în ea toate trăsăturile unui poet pur-sânge. Oigă – Eugen Nuțescu – scrie o poezie în care realitatea e perfect nudă, anti-poetică, fără surprize. E o conservă deschisă. Oigă e zgârcit în metafore și nu are nimic din dulceața poeziei clasice. Păsările călătoare pot fi, foarte bine, avioane de luptă în căutare de piese de schimb. Și totuși... Unde e poezia, ah, unde e poezia?!? Cei care n-o văd, n-au înțeles nimic despre poezie. Au înghițit doar pilule pseudo-estetice și punct. Șabloane pescuite din manuale sau de la cine mai știe ce nostalgie după Eminescu... Poezia e tocmai în această realitate dezgolită crud, amar, însă, și aici e cel mai important aspect, cu multă ironie. Și autoironie, desigur, că așa îi stă bine omului inteligent. Oare există ironie fără autoironie?

Oigă se ia la trântă cu percepțiile comune. Iar zicalele, vorbele de duh, această spumă de înțelepciune care-i face și pe inculți mici Buddha la ei în cartier, aceste butade sunt luate la țintă. „râsul e sănătos“ doar dacă nu-ți dă alt răs cu pulanu-n cap. / «partea leului» se măsoară – din păcate pentru noi – în raport cu euro“ (pg. 11, „oameni și pisici“). Sau aici: „(cu self-esteem-ul, cum zice românul – / atunci când nu zice altceva mai de căcat / ca de exemplu «numai mai rău să nu fie»)“ (pg. 30, „am de stat o zi pe tren“).

Am uitat să vă zic, e cu bulină 18+. „Limbajul e pe alocuri mai buruienos, dar așa a avut loc discuția“ ne spune autorul într-o notă de subsol acolo unde se încheie cartea. Cine vrea dulceață de cireșe sau limbaj atent pieptănat, n-a nimerit în cușeta potrivită. Dar nu e peste tot așa. „Cine se scoală de dimineată, departe ajunge“, spune o vorbă din popor. „Cine se scoală de dimineată / poate tre’ să schimbe / trei tramvaie / până la serviciu / iar toți câinii care latră / mușcă sau nu, / în funcție de situație“ (pg. 63, „speranța moare prima dacă zice «dreapta liber»)“.

Dar nu e numai ironie... Sunt mai multe locuri unde Oigă se

declară intrigat în modul cel mai explicit cu puțință pe discriminare: „seva mustește / în trunchiuri / și tulpini. / cum e oare / să fii un / evreu gay? / să simți / că te urăște / juma’ de omenire / fără absolut / NICI UN MOTIV / decât acela / că ești evreu / și gay“ (pg. 38, „baba“).

Șiiii, mare atenție la cum scrieți pe Facebook... „Cine scrie / fără diacritice / consideră / (egoist / și/sau / eronat) / că / timpul său / e mai prețios / decât / timpul / cititorului“ (pg. 19, „TS > TC“).

Oigă scrie cu versuri scurte, nervoase, pe fugă, parcă, și degolește realitatea de zorzoane. O privește în ochi și-i spune pe șleau ceea ce simte. Spre exemplu, ești „incredibil / de frumoasă. / poate poate / un pic un pic / prea sportivă / pentru gustul meu“ (pg. 77, „azi“). Ironia adaugă un sare și piper poemelor. E un joc intelectual între poezie și muzică. O poezie a parantezelor fără sfârșit, pentru că niciodată nu s-a spus totul. Îl vom regăsi pe Oigă, într-o viitoare istorie a literaturii, la capitolul „romantici târzii dintr-o țară postmodernă“ (pg. 52, „Eminescu și hipioții“)? Vom vedea asta... Până atunci, să ne bucurăm de muzică & poezie!

Revista aparține
Asociației Creatorilor de Ficțiune
(ACF)

<https://asociatia-creatorilor-de-fictiune.ro>

Bulevardul Bălcescu, nr. 7, ap. 3
București.

Este editată de LITERA

© Ficțiunea OPTm

REDACȚIA

Editor-șef: Cristina BOGDAN.

REDACTORI:

Cătălin D. CONSTANTIN,
Doina RUȘTI,
Radu ALDULESCU,
Emanuela ILIE,
Cătrinel POPA,
Enrique NOGUERAS,
Roberto MERLO,
Sebastián TEILLIER,
Adriana TITIENI IRIMESCU,
Ciprian HANDRU,
Bianca ZBARCEA,
Codruț RADU.

<https://fictiunea.ro>
e-mail: optmotive@gmail.com

PREȚ: 8 lei

ISSN 2821 – 7985
ISSN-L 2821 – 7985



9 772821 798503